

*"Z odrobiną sukcesu, zachęty i zaufania,
w środowisku sprzyjającym pracy,
dziecko może dotrzeć do krańców świata"
(C. Freinet)*

„PIERWSZE KROKI W PRZEDSZKOLU – ADAPTACJA BEZ ŁEZ”

(Program adaptacyjny)

Autorki programu

Nauczycielki Przedszkola nr 351:

Lidia Gruchała

Elżbieta Kozik

1. Wstęp

Od trzeciego roku życia dziecka rozpoczyna się okres zwany przedszkolnym. Okres ten to czas, w którym dziecko dokonuje ogromnego skoku i przeobrażenia w swoim rozwoju. Wiek przedszkolny charakteryzuje się wzmożoną aktywnością, która wyraża się między innymi silną potrzebą doznawania wielu różnorodnych wrażeń poznawczych i emocjonalnych, a przede wszystkim naturalną potrzebą działania w każdej z odkrywanych sfer.

Pierwsze dni dzieci w przedszkolu są trudne dla rodziców, ale przede wszystkim dla maluchów rozpoczynających przedszkolną edukację. Dziecko, bowiem na wiele godzin pozbawione jest bezpiecznego, rodzinnego domu, najbliższych mu osób, na których pomoc i wsparcie mogłoby liczyć w każdej chwili. W zamian otacza go całkiem nieznaną świat z obcą panią i sporą grupą rówieśników. Olbrzymia sala, długi korytarz i łazienka większa niż w domu, sprawiają, że dziecko czuje się zagubione i przestraszone – tęskni za rodzicami i odczuwa niepokój. Taka sytuacja dla wielu dzieci jest wyzwaniem, które podejmują bez nadmiernego wysiłku, dla innych natomiast ciężarem, któremu nie mogą poddać.

Czy takie dziecko zaakceptuje nową sytuację, odnajdzie się w grupie, sprosta zadaniom oraz wymaganiom placówki zbiorowego wychowania? Wszystko to zależy od nas dorosłych, naszego zaangażowania w proces adaptacyjny i życzliwej twórczej postawy.

Psychologia rozwojowa dowodzi, że poziom rozwoju dziecka trzyletniego nie pozwala mu na całkowicie samodzielnie pokonywanie progów zorganizowanej instytucji, jaką jest przedszkole. Wiemy również jak znaczącą rolę w nawiązywaniu interakcji małego dziecka ze światem odgrywają dorośli. Dlatego, nie kto inny jak rodzice, a w końcu nauczyciele powinni tworzyć sytuacje sprzyjające pozytywnemu nastawieniu i zainteresowaniu dziecka przedszkolem oraz wspierać swoich wychowanków w przystosowaniu się do przedszkola. Przedszkole jako profesjonalna placówka wychowawcza może udzielać rodzicom wsparcia przygotowując ich do udzielania pomocy dziecku w jego adaptacji do nowego środowiska społecznego. Nawiązanie stałej, planowej współpracy przedszkola z domem rodzinnym służy wzajemnemu poznawaniu oczekiwań rodziców i nauczycieli oraz indywidualnych potrzeb dzieci. W chwili zapisania dziecka do przedszkola placówka ta, wspólnie z rodzicami, bierze na siebie odpowiedzialność za bezstresowe wprowadzenie dziecka do przedszkola i uczynienie go przedszkolakiem.

Chcąc pomóc najmłodszym dzieciom w przystosowaniu się do nowego środowiska i zmniejszyć ich smutek spowodowany rozstaniem z bliskimi, podjęliśmy się napisania - programu adaptacyjnego dla małych dzieci.

2. Właściwości rozwojowe dziecka trzyletniego jako mechanizmy adaptacyjne

Zdolności adaptacyjne dziecka do nowego środowiska uwarunkowane są poziomem jego psychoruchowego rozwoju. Proces adaptacji dziecka do warunków przedszkolnych odbywa się we wszystkich sferach działania organizmu, a w szczególności fizjologiczno-biologicznej, emocjonalno-społecznej i poznawczej.

Głównym regulatorem czynności organizmu jest ośrodkowy system nerwowy, który u trzylatka jest bardzo słaby i delikatny. Nie jest on zdolny do odbierania większej ilości bodźców, do dłuższego jednostajnego wysiłku, znoszenia ograniczeń. W sferze fizjologiczno-biologicznej dokonuje się w tym okresie rozrost organizmu, doskonalą się wiele jego funkcji układów wewnętrznych, poprawia się sprawność fizyczna i motoryczna. Pomimo tego dziecko nadal nie jest odporne na wysiłek fizyczny i hałas. Jest niezaradne życiowo, odczuwa trudności w pokonywaniu przeszkód terenowych, oraz w wykonywaniu codziennych czynności samoobsługowych. Dziecko wychowywane w normalnych warunkach rodzinnych zdolne jest w dużym stopniu do samodzielnego zaspokajania swoich potrzeb fizjologicznych i czynności higienicznych przy niewielkim udziale dorosłych. Przeciętny poziom rozwoju fizycznego i motorycznego w pełni mu to umożliwia, chociaż są to umiejętności i nawyki niezbyt dobrze utrwalone. Przy zmianie standardów życia mogą pojawić się trudności w ich wykonywaniu, gdyż dziecko nie ma orientacji ani doświadczenia w zakresie grupowego trybu życia, nie zna warunków zaspokajania swoich potrzeb w nowym środowisku, co wywołuje napięcia i uczucia niepewności związane z niewiedzą.

Dziecko 3-letnie nie zna i nie rozróżnia prawidłowo stosunków czasowych i przestrzennych. Utrudnia mu to rozpoznanie i ocenę wielu sytuacji społecznych i związanych z funkcjonowaniem w nowym otoczeniu i wzbudza lęk. Trudności w zakresie mowy nie pozwalają na pełne werbalne porozumiewanie się z otoczeniem, a myślenie wykazuje znaczne niedogodności w spostrzeganiu relacji przyczynowo-skutkowych, słabą orientację w czasie, przestrzeni materialnej i społecznej.

Sfera emocjonalna pełni rolę kierunkową w rozwoju, co oznacza, że to ona ma znaczenie pierwszoplanowe w procesie przystosowania. Trzylatek ma trudności z identyfikowaniem swojego „ja”. Przypisuje się je właściwej dla tego wieku zależności emocjonalnej dziecka od matki, oraz trudnościom w nawiązywaniu dłuższych kontaktów z nieznanymi osobami, także rówieśnikami. Kontakt emocjonalny między matką a dzieckiem sprzyja rozwijaniu się szeregu potrzeb psychicznych. Najważniejszą z nich jest potrzeba bezpieczeństwa, którą zapewnia matka, dziecko uczy się nowych rzeczy wtedy, gdy czuje się w pełni bezpieczne. Niezaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa powoduje u dziecka pojawienie poczucia opuszczenia, braku miłości, zagrożenia i lęku. Momentem krytycznym jest z pewnością pójście do przedszkola i rozłąka z matką, rozstanie to jest powodem lęku pierwotnego, jaki przeżywa w tym okresie dziecko.

Sprzymierzeńcem dobrej adaptacji trzylatka nie jest również rozwój społeczny, jest to okres intensywnego poznawania i tworzenia obrazu własnej osoby poprzez odróżnianie siebie od reszty świata, a to nie sprzyja podporządkowaniu się nieznanemu środowisku, spełnianiu jego wymagań.

W rozwoju psychoruchowym dziecka 3-letniego można zaobserwować cechy niesprzyjające przystosowaniu się do warunków przedszkola. Według J. Lubowieckiej do niekorzystnych dla adaptacji właściwości rozwojowych dziecka należą:

1. niski poziom autoidentyfikacji,
2. wysoka reaktywność na bodźce,
3. dominacja sfery emocjonalnej,
4. niski poziom kompetencji językowych,
5. aktualny poziom rozwoju poznawczego,
6. nieznanostwo środowiska materialnego, w którym dziecko ma przebywać,
7. obecność niesprzyjających tendencji w rozwoju osobowości do rozwijania poczucia przynależności do grupy społecznej.

Do właściwości rozwojowych dziecka, które przemawiają za rozpoczęciem edukacji przedszkolnej można zaliczyć:

1. poszukiwanie uwagi u innych (np. u rówieśników),
2. wzrost autonomii dziecka wobec matki i rosnąca niezależność w zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych,
3. rozwój potrzeb poznawczych.

Przeгляд właściwości rozwojowych wskazuje na to, że próg 3 roku życia jest okresem przejściowym w rozwoju. Proces przystosowania do przedszkola może stać się dla wielu dzieci sprawcą korzystnych zmian w rozwoju, pod warunkiem, że będzie przebiegał na miarę ich możliwości. Nie każdy 3-latek jest na tyle dojrzały i gotowy, aby temu procesowi nadać właściwy kierunek, dlatego istnieje potrzeba wsparcia dziecka przez intencjonalnie stworzone środowisko wychowawcze.

3. Założenia ogólne

Program adaptacyjny jest takim działaniem pedagogicznym, który sprzyja rozładowaniu negatywnych doznań dziecka wywołanych gwałtownym rozstaniem z rodziną i brakiem wiedzy o nowym środowisku. Stara się zapewnić dzieciom poczucie psychologicznego bezpieczeństwa. Wiadomo, że w tym wieku dziecko jest silnie związane z rodziną, więc każda próba ułatwienia mu procesu adaptacji do nowego środowiska społecznego powinna swoim zasięgiem obejmować również jego najbliższych, a głównie matkę. Włączenie najbliższych w poznawanie przez dziecko nowego środowiska wychowawczego ułatwi mu nawiązanie kontaktu z nauczycielką i rówieśnikami w

warunkach komfortu psychicznego. Oddziaływanie przedszkola musi być skierowane na rodziców i na dziecko:

1. Cele ukierunkowane na rodziców wyznaczają następujące zadania:
  - a) zaplanowane działania przedadaptacyjne,
  - b) pozytywne nastawienie do przedszkola,
  - c) współpraca w realizacji programu adaptacyjnego.
2. Cele ukierunkowane na dziecko wyznaczają następujące zadania:
  - a) zapewnienie poczucia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego,
  - b) uznanie praw dziecka do zaspokajania jego potrzeb,
  - c) ośmielanie dziecka do nowego otoczenia, do udziału w zabawach i zajęciach, bez ciągłego myślenia o powrocie do domu.

4. Cele programu

1. Cel główny – stworzenie warunków do łatwej adaptacji dziecka w przedszkolu
2. Cele szczegółowe:
  - a) wspomaganie indywidualnych możliwości rozwoju małego dziecka w procesie przystosowania się do życia w warunkach przedszkolnych,
  - b) zapewnienie dziecku poczucia psychologicznego bezpieczeństwa podczas poznawania nowego otoczenia,
  - c) organizowanie sytuacji sprzyjających poznawaniu zasad funkcjonowania przedszkola,
  - d) nabywanie poczucia przynależności do grupy społecznej,
  - e) wzmacnianie aktywności dzieci poprzez włączanie rodziców w organizowane i spontaniczne działania na terenie przedszkola,
  - f) uświadomienie rodzicom znaczenia aspektu pozytywnego stosunku emocjonalnego dziecka do nowego środowiska,
  - g) wspieranie rodziców w działaniach zapobiegających trudnościom w procesie adaptacyjnym.

5. Oczekiwane efekty wdrażania programu adaptacyjnego – dzieci, rodzice i nauczyciele

1. Oczekiwane efekty – dziecko:
  - a) przybliży sobie nowe otoczenie w poczuciu bezpieczeństwa, w obecności rodziców,
  - b) pozna organizację życia w grupie przedszkolnej,
  - c) przyswoi umiejętność korzystania z pomieszczeń i urządzeń znajdujących się w przedszkolu,
  - d) będzie pozytywnie nastawione do nowego środowiska,

- e) nawiąże kontakty interpersonalne z nowymi osobami,
  - f) zdobędzie orientację w środowisku przedszkolnym,
  - g) nabędzie poczucie przynależności przedszkolnej,
  - h) aktywnie będzie uczestniczyło we wspólnych zabawach i życiu przedszkola,
  - i) przyswoi sobie zasady życia w grupie,
  - j) chętnie i z radością będzie przychodziło do przedszkola.
2. Oczekiwane efekty – rodzic:
- a) zapozna się z organizacją i trybem życia przedszkola,
  - b) pozna pracowników przedszkola, a w szczególności nauczycielki swojego dziecka,
  - c) pozna wymagania przedszkola, ale również sposoby wzajemnej wymiany informacji,
  - d) zrozumie wagę pozytywnego emocjonalnego nastawienia do przedszkola,
  - e) spostrzeże zakres posiadanych umiejętności i zachowań swojego dziecka na tle grupy,
  - f) pozna oczekiwania przedszkola wobec środowiska rodzinnego i dziecka rozpoczynającego edukację przedszkolną.
3. Oczekiwane efekty – nauczyciel:
- a) uzyska informację zwrotną dotyczącą oczekiwań rodziców,
  - b) bliżej pozna środowisko rodzinne swoich wychowanków,
  - c) pozna poziom rozwoju swoich przyszłych wychowanków oraz zakres ich wiedzy i umiejętności.

6. Plan realizacji programu adaptacyjnego (tab. 1)

Tab. 1. Realizacja programu adaptacyjnego „Pierwsze kroki w przedszkolu – adaptacja bez łez”

Lp	Działania sprzyjające realizacji treści programu adaptacyjnego	Termin	Działania pomocnicze	Osoby odpowiedzialne
/	1	2	3	4
1	Zapoznanie rodziców z organizacją przedszkola poprzez: → umożliwienie zwiedzania budynku przedszkolnego i ogrodu, → zapoznanie z ramowym i szczegółowym rozkładem dnia pracy przedszkola, → zapoznanie z ofertą edukacyjną przedszkola.	czerwiec	→ zorganizowanie spotkania z rodzicami, → zamieszczenie na tablicach ogłoszeń ramowego rozkładu dnia pracy przedszkola,	dyrektor nauczycielka grupy
2	Uzyskanie przez przedszkole informacji o dziecku na podstawie: → karty zapisu dziecka do przedszkola, → ankiety informacyjnej o dziecku.	czerwiec	→ analiza kart zgłoszeniowych, → przygotowanie ankiety informacyjnej o dziecku	nauczycielka grupy
3	Zapoznanie rodziców ze sposobami zmniejszenia kosztów psychicznych w zakresie adaptacji dziecka w przedszkolu: → dostarczenie rodzicom informacji oraz podanie literatury dotyczącej problemów adaptacyjnych (książka pt. „Będę przedszkolakiem” autorstwa D. Pietrzyk), → rozmowy z pracownikami przedszkola.	czerwiec	→ przygotowanie artykułu dotyczącego adaptacji dziecka w przedszkolu	nauczycielka grupy
4	Organizowanie „dni otwartych” w przedszkolu: → zaproszenie dzieci i rodziców na Integracyjny Festyn Rodzinny, → poznanie nauczycielki grupy, pomocy i woźnej, → zapoznanie z salą zabaw, łazienką, szatnią, → wspólne zabawy w sali i ogrodzie przedszkolnym.	czerwiec sierpień	→ zorganizowanie Integracyjnego Festynu Rodzinnego → zorganizowanie zajęć dla dzieci i rodziców	wszystkie nauczycielki nauczycielka grupy
5	Przygotowanie przedszkola do przyjęcia dzieci: → rada pedagogiczna – omówienie problemów adaptacyjnych, → rozmowa instruktażowa z personelem przedszkolnym, → przygotowanie sal do przyjęcia dzieci.	sierpień	→ sformułowanie wniosków do dalszej pracy → zadbanie o szczególnie atrakcyjne zabawki, kąciki zainteresowań	dyrektor nauczycielka grupy
6	Działania przedszkola, wszystkich pracowników w celu zapewnienia dzieciom poczucia bezpieczeństwa: → zachęcanie rodziców do regulowania czasu pobytu dziecka w przedszkolu w pierwszych dniach-skrócenie czasu, → przebywanie rodziców z dzieckiem w przedszkolu, wspólne zabawy, → przynoszenie swoich ulubionych zabawek - przytulank, które pomogą w adaptacji i stworzą poczucie bezpieczeństwa, → nie zmuszanie do przebierania się dzieci w piżamę i spania, → przedstawienie dzieciom odpoczynku na leżaku jako coś atrakcyjnego, łączenie leżakowania z czytaniem bajek, słuchaniem wierszy i bajek z nagrań, słuchanie muzyki relaksacyjnej.	wrzesień		nauczycielka grupy

Lp.	1	2	3	4
7	<p>Działania nauczycieli w ciągu całego roku: stały kontakt nauczyciela z psychologiem i logopedą,</p> <p>→ zachęcanie rodziców do rozmów w celu ujednolicenia oddziaływań wychowawczych w domu i przedszkolu,</p> <p>→ stosowanie zabaw i ćwiczeń relaksacyjnych,</p> <p>→ kształtowanie u dzieci wiary w siebie poprzez akceptację i dostosowanie wymagań do ich możliwości,</p> <p>→ zamieszczanie na gazecie grupowej artykułów dla rodziców na temat rozwoju dzieci przedszkolnych.</p>	cały rok	→ gromadzenie artykułów dla rodziców na temat rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym	nauczycielka grupy

7. Zakończenie

Realizując program „Pierwsze kroki w przedszkolu – adaptacja bez łez” stawiamy sobie za cel szybkie i łatwe przyzwyczajenie dzieci do nowego otoczenia. Musimy jednak pamiętać, że każde dziecko ma indywidualną drogę rozwojową i każde w inny sposób przechodzi okres adaptacji. To od nas nauczycieli i rodziców w dużej mierze zależy, jak długo będzie on trwał i jaki będzie jego przebieg. To do nas zatem zależy czy „nasze” dzieci będą radosne, mądre, dobre, kochane i kochające.

8. Literatura

1. Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E. [1998]: Wspomaganie rozwoju trzylatka. Wychowanie Przedszkolne.
2. Hurlock E.B. [1985]: Rozwój dziecka. PWN, Warszawa.
3. Kielar-Turska M. [1992]: Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata, WSiP, Warszawa.
4. Krawczyk D. [2001]: Żegnaj smutku u maluszków. Wychowanie przedszkolne, 7.
5. Lubomirska K. [1993]: Przedszkole, rzeczywistość i szansa. PWN, Warszawa.
6. Lubowiecka J. [2000]: Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola. WSiP, Warszawa.
7. Lubowiecka J. [2001]: Trudności dziecka w przystosowaniu do przedszkola. Wychowanie przedszkolne, 6.
8. Sherborne W. [1999]: Ruch rozwijający dla dzieci. PWN, Warszawa.

9. Załączniki i materiały pomocnicze

1. Załącznik 1 - INFORMACJA DLA RODZICÓW, KTÓRYCH DZIECKO PIERWSZY RAZ PRZEKRACZA PRÓGI PRZEDSZKOLA (1).

SZANOWNI RODZICE 3-LATKÓW

Czy z niepokojem myślicie o tym, jak Wasze dziecko zaadaptuje się w przedszkolu we wrześniu? Czy z drżeniem serca przypuszczacie, że pewnie nie będzie chciało samo zostać w przedszkolu i będzie płakać? Być może z obawą zastanawiacie się jak Ono będzie sobie bez Was radziło?

JEŚLI DRĘCZĄ PAŃSTWA TAKIE WĄTPLIWOŚCI PROSIMY PRZECZYTAĆ NINIEJSZĄ INFORMACJĘ.

Trudne rozstania – czy można coś na to poradzić?

Małe dziecko, by mogło bez obawy i lęków zostać bez rodziców lub innej bliskiej osoby w nowym otoczeniu i z nowymi osobami musi je najpierw dobrze poznać. W naszym przedszkolu nowym dzieciom stwarzamy taką możliwość. **Otóż w dniach __, __ i __ czerwca br., w godzinach __ – __ oraz __, __ i __ sierpnia w godzinach __ – __. przedszkole będzie otwarte dla nowo przyjętych dzieci i ich rodziców.** Panie nauczycielki, które od września będą zajmowały się Waszymi dziećmi, już teraz chcą im przybliżyć przedszkole:

- ☺ będziemy wspólnie bawić się w sali zabaw,
- ☺ będziemy poznawać się nawzajem,
- ☺ dzieci zapoznają się z toaletami oraz innymi ważnymi pomieszczeniami,
- ☺ będziemy poznawać ogród przedszkolny.

Gorąco zachęcamy wszystkich rodziców do skorzystania z naszej oferty. Dla dobra dzieci rozpoczniemy ich kilkuletni pobyt w przedszkolu od pozytywnych wrażeń. Zobaczycie Państwo, że po takiej prezentacji Wasza pociecha nie będzie jesienią rozpaczać, bo przyjdzie do bliskiego Jej miejsca i ludzi.

Jak można ułatwić dziecku adaptację w przedszkolu?

Już teraz zachęcaj i motywuj dziecko do:

- ☺ samodzielnego mycia rączek,
- ☺ samodzielnego ubierania się, zakładania tego co potrafi,
- ☺ zapinania guzików i wiązania sznurowadeł,
- ☺ podejmowania przez dziecko prób samodzielnego zjadania posiłków,
- ☺ korzystania z sedesu i używania papieru toaletowego oraz wycierania nosa w chusteczkę,
- ☺ malowania farbami, rysowania kredkami, lepienia z plasteliny,
- ☺ chodzenia jak najwięcej i nie używania wózka.

Jedzenie:

W naszym przedszkolu bardzo dużo uwagi poświęcamy prawidłowemu odżywianiu. Dla rozwoju narządów mowy szalenie istotna jest umiejętność gryzienia pokarmów różnej konsystencji. Z tychże powodów w przedszkolu posiłki nie są miksowane. Tak, więc już teraz można dziecku codziennie dawać marchewkę czy kalarepę do gryzienia.

Ubieranie dziecka do przedszkola:

- ☺ spodnie, spódniczki na gumkę, ani za luźną ani za ciasną,
- ☺ ubieranie na „cebulkę”, które najlepiej zabezpiecza przed przegrzaniem lub zziębnięciem,
- ☺ nakrycie głowy (także w okresie letnim),
- ☺ buty wyjściowe – bezpieczne, łatwe do zakładania, zapinane na rzepy lub sznurowane (jeśli dziecko radzi sobie już ze sznurowaniem),
- ☺ kapcie – na gumowej podeszwie, zakryte, nie sznurowane i łatwe do założenia,
- ☺ biżuteria – zostaje w domu,
- ☺ zapasowa bielizna i ubranie – rzeczy, które leżą w przedszkolu i są wykorzystywane, gdy zachodzi taka potrzeba (np. majteczki, bluzka, rajstopki, chusteczki jednorazowe).

2. Załącznik 2 - INFORMACJA DLA RODZICÓW, KTÓRYCH DZIECKO PIERWSZY RAZ PRZEKRACZA PRÓGI PRZEDSZKOŁA (2).

Co może pomóc dziecku?

- wcześniejsze przyzwyczajanie dziecka do przebywania w nowym miejscu pod opieką osób trzecich, kontaktowanie dziecka z rówieśnikami, np. na placu zabaw,
- uczenie dziecka poprzez zabawę czynności związanych z samoobsługą,
- informowanie dziecka o tym, że czas w przedszkolu będzie spędzało w towarzystwie innych dzieci, bez rodziców,
- ważne aby rodzice podczas rozstania z dzieckiem byli spokojni (dziecko wyczuwa niepokój),
- zabawy z dzieckiem "w przedszkole", przedstawianie jego realnych zalet, m.in. obecność rówieśników, mnogość zabawek,
- akceptacja płaczu dziecka przez rodziców (naturalnej reakcji na nową sytuację) – duża labilność uczuć dziecka powoduje, że za chwilę jest wesołe i świetnie się bawi,
- wcześniejsze poznanie przedszkola - spacer w kierunku placówki, krótkie wizyty w ogrodzie przedszkolnym i przedszkolu,
- "kawałek domu" – drobiazg przyniesiony przez dziecko z domu, np. ulubiona zabawka,
- wcześniejsze odbierania dziecka – na początku (należy odbierać dziecko zgodnie z obietnicą).

Dobre rady:

- kompletuj wyprawkę wspólnie z dzieckiem i ciesz się, że będzie korzystać z niej w przedszkolu,
- nie przeciągaj pożegnania w szatni; pomóż dziecku rozebrać się, pocałuj je i wyjdź,
- nie zabieraj dziecka do domu, kiedy płacze przy rozstaniu; jeśli zrobisz to choć raz, będzie wiedziało, że łzami można wszystko wymusić,
- nie obiecuj; jeśli pójdziesz do przedszkola to coś dostaniesz; kiedy będziesz odbierać dziecko, możesz dać mu małą prezent, ale nie może być to forma przekupywania,
- kontroluj się co mówisz. zamiast: „już możemy wracać do domu”, powiedz : „teraz możemy iść do domu”. to niby niewielka różnica, a jednak pierwsze zdanie ma negatywny wydźwięk,
- nie wymuszaj na dziecku, żeby zaraz po przyjeździe do domu opowiedziało, co wydarzyło się w przedszkolu, to powoduje niepotrzebny stres,
- jeśli dziecko przy pożegnaniu płacze, postaraj się żeby przez kilka dni odprowadzał je do przedszkola tato, rozstania z tatą są mniej bolesne, pamiętaj: żegnaj i witaj swoje dziecko zawsze uśmiechem!

3. Załącznik 3 - INFORMACJA DLA RODZICÓW, KTÓRYCH DZIECKO PIERWSZY RAZ PRZEKRACZA PRÓGI PRZEDSZKOLA (3).

DLACZEGO WARTO POŚWIĘCIĆ CZAS NA DOBRE PRZYGOTOWANIE DZIECKA DO PRZEDSZKOLA?

Od trzeciego roku życia zaczyna się okres zwany przedszkolnym. Dla większości dorosłych oznacza to, że trzylatek może już pozostać przez dłuższy czas poza domem i pod opieką osób trzecich. Zapisują więc dziecko do przedszkola w przekonaniu, że jest to korzystne dla jego rozwoju.

Jednak już w pierwszych dniach września pojawiają się wątpliwości: dorośli muszą bowiem patrzeć, jak dziecko rozpaczliwie broni się przed pozostaniem w obcym miejscu, w oderwaniu od najbliższych.

Bywa, że przez kilka tygodni dziecko trzyma się kurczowo dorosłego, że siłą trzeba je odrywać i wprowadzać do przedszkola. Nie pomagają zapewnienia: „Niedługo po Ciebie przyjdę...”, „Zabiorę Cię po obiedzie...”, „To tylko trzy godziny, zrobię zakupy i pójdziemy do domu...”. Im dłużej dorosły mówi, tym gorzej. Wypowiadane słowa mają bowiem dla dziecka jedno znaczenie - strach przed rozstaniem i przed nieznanym.

Na dodatek **nietrudno dostrzec narastające koszty psychiczne dziecięcej rozpaczki**. Dziecko staje się płaczliwe, traci apetyt, pojawiają się kłopoty z zasypianiem i niespokojny sen. Bywa również, że często moczy się w nocy itd. Jeśli trwa to dłużej, trzeba niestety zrezygnować z przedszkola. Nie oznacza to jednak, iż nie będzie równie wysokich kosztów adaptacyjnych do klasy zerowej, a tego nie da się już uniknąć.

Dlaczego dzieciom tak trudno przystosować się do przedszkola?

Żeby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba sobie wyobrazić, w jakiej sytuacji jest dziecko i co przeżywa, gdy zaczyna uczęszczać do przedszkola. Trzylatek ma jeszcze tak słabo ukształtowany system własnego „Ja” (wiedza o samym sobie, poczucie własnej wartości, zdolność do kierowania własnym zachowaniem) i dlatego nie może obejść się bez wsparcia i pomocy ze strony najbliższych dorosłych. Niestety, nie wie jeszcze, że może wszystko to otrzymać od osób trzech. **Dlatego oderwanie od bliskich budzi w dziecku strach, że stanie się coś strasznego. Silnemu zagrożeniu ulega poczucie bezpieczeństwa – bodaj najważniejsza potrzeba psychiczna.** Sytuację pogarsza to, że trzylatek ma kłopoty w słownym porozumiewaniu się. W domu wszyscy doskonale rozumieją nie tylko jego słowa, ale także miny i gesty. W przedszkolu jest zdecydowanie gorzej, bo Pani inaczej się uśmiecha, inaczej gestykuluje, a na dodatek używa innych słów. Dziecku jest podwójnie trudno, gdyż:

1. ma kłopoty z przekazaniem tego, co dla niego ważne,
2. nie potrafi zrozumieć tego, co dla innych ważne.

Przez długi czas kojarzy nauczycielkę, nawet najmiłą, z poczuciem utraty bezpieczeństwa. Dlatego płacze na jej widok, a potem unika nawet spoglądania w jej stronę. Jak ma zrozumieć, co ona mówi? W jaki sposób wystraszone dziecko ma jej przekazać, że musi skorzystać z obcej ubikacji? Na dodatek trzylatek ma spore kłopoty ze zdejmowaniem i podciąganiem majtek. Bezradny płacze i nie mogąc dłużej wytrzymać – sika w majtki. Potem szlocha, bo dodatkowo wstydzi się.

Dramat rozstania z najbliższymi skutecznie blokuje poznawanie nowego otoczenia: dziecko jest tak skoncentrowane na swych emocjach, że nie zwraca uwagi na otoczenie. Dlatego przedszkole i wszystko, co się w nim znajduje, długo jest dla niego obce i niezrozumiałe. Trzeba wielu dni przebywania na wspólnym terytorium i stopniowego osvajania się, aby to się zmieniło.

Czas pobytu w przedszkolu jest inaczej traktowany przez dorosłych, inaczej rejestruje go i odczuwa dziecko:

1. dla dorosłego parę godzin to chwila, gdyż jego uwagę pochłaniają różne ważne sprawy; nie spieszy się po odbiór dziecka, bo wie, że znajduje się ono pod dobrą opieką,
2. dla dziecka zaś czas wlecze się niemiłosiernie, jest bowiem wypełniony strachem. Dlatego trzylatki ciągle pytają „Kiedy mama lub tata przyjdzie i zabierze mnie do domu?” Na każdy ruch drzwi reagują nadzieją: „Mama przyszła i zabierze mnie do domu?” A potem płaczą z większą jeszcze rozpaczą.

Trzylatki same usiłują opanować swój strach, aby jakoś wytrzymać dramat rozstania i bezpieczeństwa. Mówią do siebie w taki, na przykład sposób: „Magdusia nie płacze...”, „Magdusia jest grzeczna i poczeka...”. Dziewczyzna powtarzała słowa babci, bo pomagały jej powstrzymać się od płaczu. Krzysiek dodawał sobie otuchy szepecząc „Tatusiu przyjdzie i mnie zabierze...”. Marysia przez cały czas pobytu w przedszkolu ścisnęła w ręce swój kocyk, bo w ten sposób mogła choć odrobinę poczuć się pewniej. Żeby zmniejszyć strach, trzylatki chcą przebywać blisko siebie, a jeśli jedno płacze pozostałe też zaczynają szlochać. Jest im raźniej, ale odnosi się wrażenie, że wprost zarażają się płaczem.

Najgorsze są poniedziałki: w domu było bezpiecznie, a teraz znowu źle. Dlatego w poniedziałkowe ranki dzieci mocno protestują przeciw zmianie na gorsze. W następnych dniach tygodnia jest nieco lepiej, ale w kolejny poniedziałek wszystko zaczyna się od nowa. Rozpacz trzylatków trwa całe tygodnie. Bywa, że od września do grudnia, a zaburzenie potrzeby bezpieczeństwa kładzie się cieniem na rozwoju bodaj każdego dziecka.

Wyniki badań nad adaptacją dzieci do przedszkola.

1. **Nie ma wyraźnego związku pomiędzy wiekiem dziecka a kosztami psychicznymi przystosowania się do przedszkola.** Równie silnie mogą rozpaczać pięć czy sześciolatki, a nawet pierwszoklasiści.
2. **Dziewczynki na ogół lepiej przystosowują się do przedszkola i szkoły niż chłopcy.** Nie oznacza to jednak, że wśród dziewczynek nie będzie takich, które szczególnie silnie przeżywają rozstanie z bliskimi. Ponieważ kłopoty adaptacyjne chłopców występują częściej i mają trudniejszy przebieg, warto pomyśleć nad ich złagodzeniem.
3. **Istnieje silny związek pomiędzy przystosowaniem się dzieci do przedszkola a ich dotychczasowym rozwojem.** Gdy dziecko rozwija się według zwyczajnego rytmu, mniej przeżywa dramat rozstania z najbliższymi. Jeśli były komplikacje przy porodzie i rozwój psychoruchowy nie przebiega harmonijnie, należy spodziewać się kłopotów adaptacyjnych. Warto więc w chwili zapisywania dziecka do przedszkola lub klasy zerowej udostępnić możliwie dużo informacji o jego rozwoju.

W jaki sposób zmniejszyć koszty psychiczne adaptacji dzieci do przedszkola?

Sprawdzonym już w wielu przedszkolach sposobem jest organizowanie na terenie przedszkola wspólnych zabaw dla nowo zapisanych dzieci. Na spotkania dzieci przychodzą z którymś z rodziców lub inną bliską osobą – babcią, dziadkiem, ciocią itd. Biorą w nich udział również nauczycielki, które będą prowadziły grupę maluchów od września. Zabawy organizowane są w okresie poprzedzającym rozpoczęcie roku szkolnego – zwykle w czerwcu i sierpniu. W czerwcu zabawy odbywają się popołudniami (po opuszczeniu przedszkola przez uczęszczające do niego dzieci), natomiast w sierpniu w godzinach porannych.

Ciągła obecność osoby bliskiej i popołudniowa cisza w przedszkolu sprawiają, że dziecko czuje się na tyle bezpiecznie, że może się skupić na poznawaniu nowego otoczenia. Najpierw poznaje salę, w której się bawi. Potem przedszkolny ogród, bo w ciepłe dni zabawy także się tam odbywają. Na koniec szatnię i korytarze. Nawet ubikacja przestaje być obca, bo przecież na początku dziecko idzie tam z kimś bliskim, który wszystkiego ważnego nauczy. Ukoronowaniem jest wspólne zwiedzanie przedszkola.

Takie stopniowe i dostatecznie długo trwające osvajanie dziecka sprawia, że nawet trzylatki we wrześniu nie płaczą, bo pozostają w miejscu, które doskonale poznały i są pod opieką znanej wcześniej Pani.

Dodatkowo, w trakcie kolejnych spotkań rodzice zapoznają się z wieloma ważnymi sprawami, mającymi wpływ na przebieg adaptacji dziecka w przedszkolu (np. z listą czynności samoobsługowych, które powinien opanować trzylatek). Dowiadują się jak ważne jest to dla rozwoju dziecka oraz jak dużo mogą zrobić w okresie do września, by dziecko stało się bardziej samodzielne i dzięki temu dobrze sobie radziło w przedszkolu.

4. Załącznik 4 - ANKIETA DLA RODZICÓW (1).

ANKIETA DLA RODZICÓW – ROZWÓJ I UMIEJĘTNOŚCI DZIECKA

Szanowni Rodzice!

Naszym zamiarem jest stworzenie Państwa dziecku jak najlepszych warunków rozwoju w przedszkolu. W tym celu prosimy o wypełnienie poniższej ankiety. Wybrane odpowiedzi prosimy podkreślić lub wpisać tekst/liczby w wolne pola.

I. Dane ogólne o dziecku

Imię i nazwisko			
Wiek		lat	miesiące
Czy dziecko uczęszczało do żłobka lub innej instytucji sprawującej opiekę?	tak		nie
Jeśli tak to od jakiego wieku ?		lat	miesiące

II. Informacje na temat wychowania

Dziecko bawi się najczęściej?	samo	z dorosłymi	z rodzeństwem	z rówieśnikami			
Czy dziecko ma własny kącik do zabawy?	tak		nie				
Proszę wyjaśnić jakimi zabawkami dziecko bawi się najchętniej?							
Czy po zabawie dziecko sprząta zabawki?	tak	czasami	nie				
Czy w domu są zwierzęta, którymi dziecko się bawi, opiekuje?	tak		nie				
Czy dziecko jest?	placzliwe	radosne	smutne	lękliwe	uparte	nieśmiałe	pewne siebie
Czy dziecko jest?	aktywne	bierno	apatyczne	nadruchliwe	niespokojne		posłuszne
Czy dziecko wymusza płaczem i złością spełnienie życzeń?	tak		czasami		nie		
Czy dziecko jest nagradzane?	tak		czasami		nie		
jeżeli tak, to kiedy i jak?	kiedy?			jak?			
Czy dziecko jest karane?	tak		czasami		nie		
jeżeli tak, to kiedy i jaki?	kiedy?			jak?			

III. Warunki życia dziecka i jego umiejętności w zakresie samoobsługi

Ile godzin dziecko w ciągu doby śpi?				godzin
Czy dziecko zasypia w ciągu dnia?	tak o stałej porze	tak w różnych porach	nie sypia w ciągu dnia	
Czy dziecko potrafi załatwić swoje potrzeby fizjologiczne w przeznaczonym do tego celu miejscu?	czasami	zawsze	bardzo rzadko	
Czy dziecko wychodząc na podwórko, ubierane jest w rzeczy niekrępujące jego ruchów, bez obawy ich zniszczenia i zabrudzenia?	zawsze		tylko w dni powszednie	
Czy dziecko spożywa posiłki regularnie?	tak	przeważnie	nie	
Czy dziecko podczas jedzenia samodzielnie potrafi posługiwać się łyżką?	tak	czasami próbuje	nie	
Czy dziecko samodzielnie potrafi się ubrać?	tak	tylko niektóre części garderoby	nie	
jeżeli niektóre części garderoby to jakie?				
Kłopoty ze zdrowiem lub ewentualnie inne uwagi o dziecku, które chcielibyście Państwo przekazać?				

Serdecznie dziękujemy za wypełnienie ankiety!

5. Załącznik 5 - ANKIETA DLA RODZICÓW (2).

ANKIETA DLA RODZICÓW – OCENA PROGRAMU ADAPTACYJNEGO

Szanowni Rodzice!

Prowadzimy badania dotyczące oceny programu adaptacyjnego realizowanego w Naszym przedszkolu. Ocena ta ma służyć wzbogacaniu i usprawnianiu kolejnych działań adaptacyjnych.

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania poprzez podkreślenie wybranej odpowiedzi lub wpisanie tekstu w wolne pola.

I. Pytania szczegółowe

Czy brał(a) Pan(i) udział w spotkaniach adaptacyjnych?	tak we wszystkich		tak okazjonalnie		nie	
jeżeli nie, to dlaczego?						
Jak Pan(i) ocenia udział swego dziecka w zajęciach wakacyjnych?	wyraźnie zainteresowane		wymagało zachęty ze strony nauczyciela		uczestnictwo bierne	
Jak Pan(i) ocenia spotkania adaptacyjne?	dobre i potrzebne		pomocne dla mnie i mojego dziecka		słabe i niepotrzebne	
Czy spotkania adaptacyjne były Panu(i) potrzebne?	tak		częściowo		nie	
Co zyskał Pan(i) dzięki spotkaniom adaptacyjnym?						
Czy Pan(i) zdaniem należało organizować spotkania adaptacyjne?	tak		częściowo		nie	
Które spotkanie adaptacyjne było Pana(i) zdaniem najciekawsze i dlaczego?						
W jaki sposób uczestniczył Pan(i) w spotkaniach adaptacyjnych?	wspólna zabawa z dziećmi	udział w spotkaniu z psychologiem		rozmowa z psychologiem/ dyrektorem / nauczycielem		inne
jeżeli inne, to jakie?						
Jak długo Pana(i) zdaniem trwał okres adaptacji dziecka do przedszkola?	tydzień	dwa tygodnie	miesiąc	dłużej niż miesiąc	trwa nadal	
W jakim stopniu Pana(i) zdaniem zajęcia adaptacyjne pomogły Pana(i) dziecku w adaptacji do przedszkola?	bardzo pomogły		pomogły		były pomocne częściowo	
					nie pomogły	

II. Metryczka

Płeć rodzica?	kobieta			mężczyzna		
Wiek rodzica?	< 30 lat	31 – 40 lat	41 – 50 lat	> 50 lat		
Wiek i rok urodzenia dziecka?			lat	rok		
Liczba dzieci w rodzinie?					osoba/osoby/osób	

Serdecznie dziękujemy za wypełnienie ankiety!

6. Załącznik 6 – ARKUSZ OBECNOŚCI I ZACHOWANIA.

rok

Adaptacja 3-latków do przedszkola

Arkusze obecności rodziców na zebraniach, rodziców i dzieci na spotkaniach adaptacyjnych w sierpniu oraz zachowania dzieci we wrześniu.

Lp.	Nazwisko i imię dziecka	Zebranie rodziców (obecność) <i>data</i>	Spotkania adaptacyjne w czerwcu i sierpniu						Zachowanie we wrześniu																			
			D1	D2	D3	D4	D5	D6	D1		D2		D3		D4		D5		D6		D7		D8		D9		D10	
									<i>data</i>	<i>data</i>	<i>data</i>	<i>data</i>	<i>data</i>	<i>data</i>	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D
1																												
2																												
3																												
4																												
5																												
6																												
7																												
8																												
9																												

Znaki: D1 – dzień 1 itd.; R – rodzice („x” = nieobecny, „+” = obecny); D – dzieci („x” = nieobecne, „++” = bardzo płacze, „+” = płacze czasami, „p” = płacze przy pożegnaniu, „-” = nie płacze)

Lp.	Nazwisko i imię dziecka	Zebranie rodziców (obecność) data	Spotkania adaptacyjne w czerwcu i sierpniu						Zachowanie we wrześniu																			
			D1	D2	D3	D4	D5	D6	D1 data		D2 data		D3 data		D4 data		D5 data		D6 data		D7 data		D8 data		D9 data		D10 data	
									R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D
10																												
11																												
12																												
13																												
14																												
15																												
16																												
17																												
18																												
19																												
20																												

Znaki: D1 – dzień 1 itd.; R – rodzice („x” = nieobecny, „+” = obecny); D – dzieci („x” = nieobecne, „++” = bardzo płacze, „+” = płacze czasami, „p” = płacze przy pożegnaniu, „-” = nie płacze)

Lp.	Nazwisko i imię dziecka	Zebranie rodziców (obecność) data	Spotkania adaptacyjne w czerwcu i sierpniu						Zachowanie we wrześniu																			
			D1	D2	D3	D4	D5	D6	D1 data		D2 data		D3 data		D4 data		D5 data		D6 data		D7 data		D8 data		D9 data		D10 data	
									R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D	R	D
21																												
22																												
23																												
24																												
25																												
26																												
27																												
28																												
29																												
30																												

Znaki: D1 – dzień 1 itd.; R – rodzice („x” = nieobecny, „+” = obecny); D – dzieci („x” = nieobecne, „++” = bardzo płacze, „+” = płacze czasami, „+p” = płacze przy pożegnaniu, „-” = nie płacze)

7. Załącznik 7 – STRUKTURA SPOTKAŃ I SCENARIUSZE ZAJĘĆ ADAPTACYJNYCH.

PROPOZYCJA STRUKTURY SPOTKAŃ I SCENARIUSZY ZAJĘĆ ADAPTACYJNYCH.

Termin: czerwiec i sierpień

Cele spotkań:

1. Ogólny - stworzenie warunków do adaptacji małego dziecka w środowisku przedszkolnym,
2. Szczegółowe:
  - a) zapoznanie przyszłych przedszkolaków z pomieszczeniami i terenem przedszkola (szatnią, salą zabaw łazienką, toaletą, ogrodem),
  - b) zapoznanie dzieci ze sprzętami i zabawkami w sali zabaw,
  - c) integracja uczestników spotkań; wspólne lepsze poznanie,
  - d) umożliwienie dzieciom przeżycia wspólnych zabaw w grupie rówieśniczej,
  - e) zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w poznaniu środowiska przedszkolnego poprzez obecność rodziców,
  - f) ćwiczenie zdolności ekspresyjnych w różnego rodzaju działaniach plastycznych i ruchowych,
  - g) kształtowanie poczucia własnej wartości i niepowtarzalności.

Metody:

1. integracyjne,
2. aktywizujące,
3. czynnościowe z wykorzystaniem działań plastycznych i ruchowych.

Formy:

1. praca z grupą,
2. praca w parach,
3. praca w zespołach.

Czas:

1. przynajmniej 3 razy w czerwcu i 3 razy w ostatnim tygodniu sierpnia,
2. czas jednego spotkania – w czerwcu 1 godzina (popołudniu) np. od 16⁰⁰ do 17⁰⁰, gdy większość dzieci już poszła do domu lub bawi się w ogrodzie a w przedszkolu panuje cisza, natomiast w sierpniu 1 godzina (przedpołudniem) np. 10⁰⁰ do 11⁰⁰.

Zajęcia 1 (czerwiec)

Temat spotkania: „Poznajmy przedszkole – szatnię, salę zabaw i toaletę”.

Środki dydaktyczne:

- zabawki zgromadzone w sali zabaw, w szczególności lalki, wózki dla lalek, samochody.

Przebieg:

Nauczycielki witają wszystkich przybyłych w miejscu wyznaczonym na spotkanie. Prowadzą ich do *szatni* i pokazują gdzie można powiesić okrycia, zmienić buty. Następnie prowadzą wszystkich do sali zabaw dla 3-latków.

Nauczycielki w kilku słowach prezentują *salę zabaw* i zachęcają dzieci do zabawy znajdującymi się w niej zabawkami. Następuje czas wolnych zabaw.

Rodzice/opiekunowie są przez cały czas obecni w sali. Są zachęceni do swobodnego zachowania: angażowania się w zabawy dzieci, jeśli mają na to ochotę; mogą siedzieć po bokach sali obserwując dzieci, służąc radą i pomocą.

Zwykle, najwięcej dzieci skupia się wokół kącika lalek i bazy samochodowej, dlatego warto upewnić się, że jest po kilkanaście sztuk tych zabawek.

Nauczycielki są wśród dzieci, bawią się z nimi, rozmawiają, pytają o imiona, doradzają. Nawiązują też rozmowy z rodzicami, wyjaśniają ich wątpliwości, odpowiadają na zadawane pytania. Pokazują gdzie jest *toaleta* i pomagają w korzystaniu z niej, jeśli jest taka potrzeba.

Pod koniec spotkania wszyscy obecni porządkują salę zabaw.

Przed rozstaniem nauczycielki proszą by na następne spotkanie każde dziecko przyniosło jeden lub dwa baloniki.

Zajęcia 2 (czerwiec)

Temat spotkania: „*Bawimy się balonami*”.

Środki dydaktyczne:

- balony, grube flamastry, sznurek do wiązania balonów, zabawki w sali zabaw.

Przebieg:

Nauczycielki witają wszystkich przybyłych w miejscu wyznaczonym na spotkanie. Wszyscy przechodzą do szatni a następnie do sali zabaw.

Rozpoczyna się zabawa z balonikiem. Dzieci i rodzice proszeni są o nadmuchiwanie i zawiązanie sznurkiem przyniesionych balonów i następnie wyraźne napisanie imienia dziecka na balonie. Nauczycielki zapraszają dzieci i rodziców na środek sali do zabawy z balonem: wprawianie go w ruch poprzez dmuchanie na niego, podrzucanie, odbijanie. Następnie nauczycielki proponują zabawę kołową „Balonik”. Rodzice pomagają związać koło i pozostają w nim wraz z dziećmi. Nauczycielki wypowiadają słowa zabawy i pokazują gesty. Zabawa powtarzana jest 2-3 krotnie.

Po tej zabawie dzieci bawią się dowolnie zabawkami zgromadzonymi w sali. Rodzice i nauczycielki są wśród dzieci, bawią się z nimi, rozmawiają. Nauczycielki zachęcają dzieci do korzystania z toalety – z pomocą rodziców czy ich nauczycielek, jeśli dziecko ma taką potrzebę.

Na koniec spotkania wszyscy obecni porządkują salę zabaw.

Zajęcia 3 (czerwiec)

Temat spotkania: „*Budujemy wieże z klocków*”.

Środki dydaktyczne:

- duża ilość kolorowych klocków, zabawki do zabaw w piaskownicy w ogrodzie.

Przebieg:

Nauczycielki witają wszystkich przybyłych w miejscu wyznaczonym na spotkanie. Wszyscy przechodzą do szatni, a następnie do sali zabaw.

Nauczycielki wysypują klocki na dywan. Zaczynają same budować wysokie wieże, głośno nazywając wykonywane czynności, zachęcają słowem i gestem podchodzące dzieci do włączenia się w budowanie. Zainteresowane dzieci budują wieże, jakie chcą. Pozostałe dzieci bawią się dowolnie wybranymi przez siebie zabawkami.

Rodzice według własnego uznania włączają się do zabawy dzieci lub zachęceni są do tego przez nauczycieli.

Skończone wieże gromadzone są w jednym miejscu sali na wystawie.

Po obejrzeniu wystawy wszyscy obecni porządkują salę zabaw. Następuje wspólna zabawa w „Balonik”.

Po skończeniu następuje przejście do szatni. Nauczycielki zachęcają:

- dzieci do samodzielnego założenia bucików i ubrania się,
- rodziców do cierpliwego przyzwolenia na jak najdalszą samodzielność w ubieraniu.

Ubrane dzieci ustawiają się przy wyjściu (może to być próba ustawienia ich w „pociąg” lub w pary) i gdy wszyscy są gotowi następuje przejście do ogrodu. W ogrodzie dzieci pod opieką rodziców poznają teren ogrodu i znajdujące się tam sprzęty. Nauczycielki odpowiadają na zadawane pytania. Dzieci mogą bawić się w piaskownicy – co chętnie robią.

Zajęcia 1 (sierpień)

Temat spotkania: „Poznajmy się – drzewo imion”.

Środki dydaktyczne:

- piłka, kontury drzewa, kartki, nożyczki, farby lub kredki, płyta z muzyką taneczną, chusteczka.

Przebieg:

1. Powitanie piosenką z ruchem „Wszyscy są”.

Wszyscy są (*ręce do góry z ruchem kołowym*) witam was (*ręce ruchem wskazującym do przodu*) zaczynamy już czas (*obrót*) jestem ja (*wskazujemy na siebie*) jesteś ty (*wskazujemy na innych*) raz, dwa, trzy (*klaszczyemy*).

2. Zabawa paluszkowa w kole: „Powitanie”.

Gdy się raczki spotykają to od razu się witają

Gdy się kciuki spotykają to od razu się witają

Gdy się palce spotykają to od razu się witają

Zabawa może być prowadzona pojedynczo lub w parach.

3. Zabawa w kole: „Imiona”.

Zabawę rozpoczyna nauczycielka rzucając piłką. Osoba, która otrzyma piłkę mówi swoje imię, a pozostali powtarzają lub też mówią „*Witamy... i mamę ...*”.

4. Zabawa aktywizująca w parach „Pingwinek”.

Och jak przyjemnie, och jak wesoło w pingwinka bawić (*dzieci i rodzice poruszają się jedno za drugim*) się, się, się (*podskoki w miejscu*) raz nóżka prawa (*pokazujemy prawą nóżkę*) raz nóżka lewa (*pokazujemy lewą nóżkę*) do przodu (*podskok do przodu*) do tyłu (*podskakujemy do tyłu*) raz, dwa, trzy (*klaszczyemy*).

5. Zajęcia plastyczne: „Drzewo imion”.

Demonstrujemy dzieciom i rodzicom kontur drzewa prosząc, aby wykonali liście z rączek (odrysowując je), ozdobili kredkami, a następnie napisali w nich swoje imiona. Drzewo przypinamy do tablicy i dopinamy do niego liście.

Można wykonać również kwiaty, na których rysujemy wszystko to co lubimy.

6. Zabawa na zakończenie: „Zrób to o co proszę”.

Dzieci i rodzice poruszają się po sali przy dźwiękach muzyki. Na przerwę w muzyce wykonują określone polecenie np. skaczą jak piłki.

7. Poczęstunek, aktywność własna – zabawy w ogrodzie przedszkolnym.

8. Zabawa muzyczno – ruchowa „Mam chusteczkę haftowaną”.

Zajęcia 2 (sierpień)

Temat spotkania: „*Jesteśmy razem – zaczarowane wagoniki*”.

Środki:

- kartoniki z narysowaną liczbą oczek: 2, 3, 4, 5, 8, kontury wagonika dla każdego uczestnika, elementy do udekorowania wagoników, klej, kontury 4 lokomotyw, płyta z muzyką taneczną,

Przebieg:

Rodzice i dzieci otrzymują na wejściu szarfę w jednym z 4 kolorów.

1. Powitanie zabawą w kole: „Moje prawe miejsce”.

Miejsce po mojej prawej stronie jest puste zapraszam tu...

2. Zabawa paluszkowa w kole: „Paluszek”.

Paluszek zginam paluszek prostuję paluszkciem ucho wskazuje...

Tak samo postępujemy z okiem, czołem, ustami, nosem i policzkiem.

3. Zabawa w zespołach: „Kostka”.

Rodzice i dzieci maszerują po sali przy dźwiękach muzyki. Na przerwę w muzyce ustawiają się w zespoły wskazane liczbą oczek na kartoniku i wykonują polecenia np. jesteśmy węzłem, kołem, pociągiem. Na zakończenie ustawiają się w kolorowe pociągi: czerwony, zielony, żółty i niebieski.

4. Zabawa aktywizująco – plastyczna „Zaczarowane wagoniki”.

Pociąg jedzie zgodnie z wierszem: „*Dniem i nocą jedzie pociąg przez szeroki świat, pędzi, pędzi coraz szybciej stuku puku, pach, pach, pach*”.

Pociąg dojeżdża do różnych stacji np. KONIKOWO, PTASZKOWO, SAMOCHODOWO, DRZEWKOWO (*rodzice z dziećmi poruszają się w różny sposób*).

Gdy dojadą do ostatniej stacji otrzymują wagoniki, które muszą udekorować w jeden z emblematów (zgodnie z kolorem szarf). Po wykonanej pracy rodzice i dzieci odszukują odpowiadającą emblematowi lokomotywę i dopinają do niej wagoniki tak, aby powstały pociągi. Teraz można policzyć wagony.

5. Zabawa na zakończenie: „Mosty”.

Dzieci i rodzice tworzą w parach mosty. Dotknięta para zaczyna prowadzić korowód przechodząc pod innymi mostami i zabierając je ze sobą. W ten sposób tworzy się długi pociąg.

6. Poczestunek, aktywność własna – zabawy w ogrodzie przedszkolnym.

7. Zabawa w kole: „Krąg przyjaźni”.

Siadamy w kole i do słów: „*Iskierkę przyjaźni puszczam w krąg niech zaraz wróci do moich rąk*” uderzamy lekko w rękę sąsiada podając iskierkę.

Zajęcia 3 (sierpień)

Temat spotkania: „Nasze pierwsze dzieła – plakat z kolorowych kół”.

Środki:

- koła w różnych kolorach, duże kartony, klej, płyta z muzyką taneczną.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą w kole „Zajączki”.

Liczymy uczestników nadając im numery. Następnie witamy wszystkich słowami i ruchem zajęczych uszu „*Zajaczek numer 1 wita zajaczki numer....*”. Potem powitane zajaczki witają w ten sam sposób inne zajaczki. Zabawa trwa aż do powitania wszystkich zajaczków.

2. Zabawa paluszkowa w kole: „Biedronka”.

Biedronka mała robaczki spotkała	Z tym się przywitała
Tego pogłaskała	Temu pomachała
Tego zabrać chciała	Z tym się pożegnała
I do nieba poleciała.	

3. Zabawa w parach: „Kangury”.

Dzieci skaczą jak kangury po całej sali. Na hasło „kangurki do toreb” dzieci odszukują rodziców i wchodzi do torby utworzonej z ich rąk, następnie skaczą razem. Na hasło „kangury do domu” rodzice stają w miejscu, a dzieci skaczą dalej.

4. Zabawa z grupą „Tunel”

Rodzice stają w rzędzie w rozkroku. Dzieci przechodzą pod ich nogami, a następnie stają koło nich tworząc pary.

5. Zabawa zespołowa „Tańce kolorów”.

Nauczycielka rozdaje dzieciom i rodzicom koła w 4 kolorach. Kolory szukają się nawzajem i obracają się dookoła. Mogą również zrobić kolorowe węże lub też utworzyć duże koło. Następnie rodzice i dzieci siadają w kołach utworzonych z kolorów i otrzymują duże kartony, koła w różnych kolorach i klej. Ich zadaniem jest utworzenie plakatów z kół. Mogą to być plakaty abstrakcyjne lub też przedstawiające różne przedmioty.

6. Zabawa na zakończenie: „Tęcza”.

Dzieci i rodzice tworzą 4 zespoły. Następnie otrzymują symbol koloru. Na hasło np. czerwony i zielony kolory zamieniają się miejscami. Na słowo „tęcza” wszyscy zamieniają się miejscami.

7. Poczęstunek, aktywność własna – zabawy w ogrodzie przedszkolnym.

8. Zabawa ruchowa „Koło graniaste”.

Zajęcia 4 (sierpień)

Temat spotkania: „Każdy z nas jest inny – mój balonik”.

Środki:

- balonik dla każdego dziecka, markery, flamastry, papier pakowy po 1 kartonie na 4 dzieci, kredki, kredy, taśma klejąca, płyta z muzyką taneczną oraz z muzyką relaksacyjną.

Przebieg:

1. Powitanie zabawą paluszkową w kole: „Dwie ręce, dziesięć palców”.
Ja 10 palców mam na pianinie gram
Ja dwie ręce mam na bębenu gram
Ja 10 palców mam i na trąbce gram
Ja dwie ręce mam i zaklaszczę wam.
2. Zabawa z balonami.
Rodzice dmuchają balony oraz piszą na nich imię własne i dziecka, a dzieci ozdabiają balony przygotowanymi markerami.
3. Taniec balonów.
Dzieci i rodzice tańczą z balonami. Balony są oparte o brzuchy bądź o czoła tańczących.
4. Zabawa w parach „Brzuchomówcy”.
Rodzice kładą się na podłodze, dzieci kładą swoje głowy na brzuchu rodzica. Najpierw słuchają odgłosów dochodzących z wnętrza potem rodzice powtarzają wyrazy i dźwięki podawane przez nauczycielkę. Dzieci słuchają.
5. Zabawa plastyczna „Latający dywan”.
Dzieci dostają arkusz papieru pakowego do podziału na 4 pary (dziecko – rodzic). Kredą i kredkami ozdabiają go w różne wzory. Po wykonaniu zadania rodzice skleją arkusz w duży dywan. Podnoszą go do góry i przy dźwiękach muzyki arabskiej poruszają się po sali. Dzieci maszerują wraz z rodzicami pod zaczarowanym dywanem.
6. Zabawa na zakończenie „Masaż relaksacyjny”.
Dzieci kładą się na brzuchu, a rodzice wykonują masaż (*mrówki, deszcz, wielki deszcz, głaskanie, kołysanie, uciskanie, rysowanie kresek*).
7. Poczestunek, aktywność własna – zabawy w ogrodzie przedszkolnym.
8. Zabawa ruchowo – oddechowa „Balonik”.

8. *Załącznik 8 - PROPOZYCJE ZABAW NA SPOTKANIA ADAPTACYJNE W PRZEDSZKOLU.*

PROPOZYCJE ZABAW NA SPOTKANIA ADAPTACYJNE W PRZEDSZKOLU.

1. **„*POWITANIE*”**

Pomoce: wizytówki, kredki.

- W drzwiach sali nauczycielka wita dzieci i rodziców, przedstawiając się imieniem.
- Z wcześniej przygotowanych materiałów rodzic przygotowuje wizytówkę dla siebie i dziecka wpisując imię.
- Zadaniem dziecka jest ozdobienie swojej wizytówki według własnego pomysłu.
- Nauczycielka wita się z dziećmi i rodzicami. Zaprasza dziecko do swobodnej zabawy w sali.

2. **„*PRZESYŁAM CAŁUSKI*”**

- Dzieci stoją w kole.
- Zabawę rozpoczyna nauczycielka. Podaje swoje imię i przesyła całuski do swojego sąsiada.
- Zadaniem dziecka jest zrobienie tego samego tzn. powiedzenie swojego imienia i przesłanie całusków dalej.

3. **„*ZŁOTY DZWONECZEK*”**

Pomoce: dzwoneczek.

- Wszyscy siadają w kręgu.
- Nauczycielka dzwoni dzwonkiem i mówi: swoje imię, następnie podaje go dalej.
- Dzwoneczek wędruje po okręgu, wszyscy kolejno mówią swoje imię.

4. **„*GADAJĄCA PIŁKA*”**

Pomoce: piłka

- Dzieci z rodzicami siadają w kole.
  - Nauczycielka mówi swoje imię i turla piłkę do wybranego dziecka.
  - Dziecko łapie piłkę mówi swoje imię i podaje piłkę dalej (może być potrzebna pomoc rodzica).
- Wersja 2:* Dziecko lub rodzic łapie piłkę mówi swoje imię, oraz to co lubi najbardziej (np. rodzic – Jestem mamą Kasi i najbardziej lubię lody).

5. **„*WĘDRUJĄCY BALONIK*”**

Pomoce: balon, wolna muzyka.

- ☞ Nauczycielka zaprasza dzieci i rodziców, aby usiedli w kręgu.
- ☞ Włącza muzykę i podaje balonik.
- ☞ Dzieci i rodzice podają balon po okręgu w jedną stronę.
- ☞ Następnie podają balon w drugim kierunku.
- ☞ Za trzecim razem każdy, kto ma balonika mówi swoje imię.
- ☞ Na zakończenie wszyscy wstają podają sobie ręce i wykonują ukłon, dziękując za zabawę.

6. „SŁOŃCE ŚWIECI –DESZCZYK PADA”

Pomoce: tamburyn.

- ☞ Rodzice siedzą w kole, dzieci wchodzą do środka.
- ☞ Nauczycielka gra na tamburynie, na hasło „słonko świeci" dzieci chodzą, biegają, podskakują.
- ☞ Na hasło „deszczyk pada" biegną pod parasole (rodzice tworzą je ze swoich ramion) do rodziców siedzących w kole. Dzieci w ramionach rodziców czują się bezpiecznie.

7. „ZABAWY Z KRASNALEM”

Pomoce: pacynka Krasnala, tamburyn, emblematy owadów, słońca, kwiatów, deszczu.

- ☞ "Krasnal wita wszystkich zebranych" - z pomocą pacynki Krasnala nauczycielka wita się z każdym dzieckiem i dorosłym, siedzącymi w kole na dywanie.
- ☞ "Pociąg krasnoludków". Zabawa ruchowa z piosenką. Nauczycielka mówi: Teraz pojedziemy na wycieczkę na kolorową łąkę. Zawiezie nas tam pociąg. Nauczycielka śpiewa, dzieci i rodzice tworzą pociąg.
- ☞ "Na łące". Pomoce: tamburyn, emblematy owadów, słońca, kwiatów, deszczu. Nauczycielka przedstawia rysunki - dzieci naśladują bzyczenie pszczół, bąków, pokazują, jak rozwijają się kwiaty, promyki słońca itp. Dzieci - biegają po łące w rytm tamburyna, rodzice stoją w kole. Na sygnał słowa "deszcz" dzieci biegną do rodziców. Czas trwania uzależniony jest od zainteresowania dzieci.
- ☞ "Pociąg krasnoludków". Zabawa ruchowa z piosenką. Dzieci wracają z łąki.
- ☞ Pożegnanie: stojąc w kole, każdy mówi swoje imię i kłania się.

8. „DRESZCZYK” (zabawa masaż)

- ☞ Dziecko leży na brzuchu, głowa ułożona na rękach, obok siedzi rodzic.
- ☞ Nauczycielka mówi wiersz, demonstrując czynności, które rodzice powtarzają na ciele dziecka:

Tędy płynie rzeczka, - (*ruch falisty od głowy do bioder*),
 idzie pani na szpileczkach, - (*stukanie palcami wskazującymi wzdłuż kręgosłupa*),
 tu przebiegły konie - patataj, - (*stukanie piąstkami wzdłuż kręgosłupa*),
 tędy przeszły słonie, - (*klepanie dłońmi ułożonymi w kształcie łódeczki*),

a tu idzie szczy paweczka, - (*leciutkie szczypanie od krzyża do głowy*),
zaświeciły dwa słoneczka, - (*dłonie otwarte, palce złączone, masaż spiralny*),
spadł drobniutki deszczyk, - (*lekkie pukanie wszystkimi palcami*),
czy przeszedł cię dreszczyk? - (*lekkie szczypanie szyi*),

⇒ powtórzyć dwa razy, potem zmiana ról.

9. „**MY JESTEŚMY KRASNOLUDKI**” (*zabawa przy piosence*)

⇒ Nauczycielka śpiewa piosenkę, pokazując gesty, które dzieci starają się naśladować.

Tekst piosenki:

My jesteśmy krasnoludki, hopsa sa, hopsa sa,
Pod grzybkami mamy budki, hopsa sa, hopsa sa.
Jemy mrówki żabie łapki, oj tak tak, oj tak tak,
A na głowach krasne czapki, to nasz znak, to nasz znak.
Gdy ktoś skrzywdzi krasnoludka, ojo joj, ojo joj,
To zapłacze niezabudka, oj tak tak, oj tak tak.

⇒ Ilustrowanie ruchem.

10. „**UŚMIECHNIĘTE BUZIE**” (*zabawa przy piosence*).

⇒ Dzieci z rodzicami siedzą w kole

⇒ Nauczycielka śpiewa i ilustruje tekst ruchem

Tekst:

Kropka, kropka.
Kreska, kreska.
Okrągłe kółeczko.
Uśmiechnięte mamy buzie,
jak złote słoneczko. (nauczycielka pokazuje: oko, oko, nos, usta, całą głowę)

⇒ Rodzice z dziećmi pokazują na sobie części twarzy, zgodnie z tekstem piosenki.

⇒ Nauczycielka prosi dzieci; pokaż, gdzie masz brzusek, gdzie mama ma oko, itp.

11. „**RĘKA DO RĘKI**”

Pomoce: muzyka

⇒ Nauczycielka włącza muzykę z magnetofonu.

⇒ Dzieci biegają po sali.

⇒ Na moment przerwy w muzyce dziecko dotyka - wskazanej przez nauczycielkę - części ciała kolegi (lub rodzica) swoim ciałem np. ręka do ręki, głowa do głowy
Na sygnał nauczycielki dzieci zmieniają partnerów.

12. „ZABAWY NA ŁĄCE”

- Na łące spotykamy różne zwierzęta:
  - małe zwierzątka to dzieci, biegają po łące i wydają różne odgłosy,
  - duże zwierzęta to rodzice wołają jen sygnał nauczycielki np. klaśnięcie.
- Dzieci biegną do swoich mam i przytulają się.
- Następnie zmieniają się w inne zwierzątka, nauczycielka mówi jakie np. kotki.
- Zabawę powtarzamy.

13. „WESOŁE BALONIKI”

Pomoce: baloniki, pisaki, muzyka.

- Rozdanie rodzicom balonów, którzy dmuchają je dla swoich dzieci.
- Malowanie balonów pisakami (ozdabianie "smutnych" baloników)- rodzic i dziecko.
- Odbijanie wesołych baloników -przy muzyce (balony dzieci zabierają do domu).

14. „WESOŁE PIŁECZKI”

Pomoce: piłki, papierowe kółka-piłeczki, kredki.

- Nauczycielka wita przybyłe dzieci i zapraszają do zabawy piłkami.
- Dzieci otrzymują kolorowe piłki, którymi bawią się swobodnie w sali.
- Nauczycielka prezentuje kolejne piłki prosząc dzieci, aby spróbowały opisać ich wygląd (kolor, deseń) zachęcając w ten sposób do swobodnej wypowiedzi.
- Po zabawie dzieci zostają zaproszone do stolików, gdzie każde z nich otrzymuje wycięty z kartonu krążek (piłeczkę) i kolorowe kredki.
- Nauczycielka prosi dzieci o pokolorowanie i ozdobienie piłeczek przy pomocy otrzymanych kredek. Po zakończeniu zajęcia następuje prezentacja wykonanych prac zgromadzonym na sali rodzicom, każde dziecko jest indywidualnie chwalone i zabiera swoją pracę do domu.

15. „ZABAWA Z ELEMENTAMI RUCHU ROZWIJAJĄCEGO” wg. W. Sherbone (z udziałem rodziców na sali gimnastycznej)

- „Przytulanki” – rodzic przytula dziecko do siebie, razem się kołyszą.
- „Taniec robotów” Dziecko staje na stopach dorosłego trzymając się za ręce i poruszają tak, aby stopy malucha nie dotykały podłogi.
- „Dziki koń” Rodzic na czworaka, dziecko siada okrakiem na plecy psotnego "konia".
- „Lustro” – powtarzanie ruchów wykonywanych przez partnera.
- „Worek” – dziecko leży na plecach a dorosły ciągnie je za nogi.
- „Tunel” – dorośli w klęku podpartym ustawiają się w jednym rzędzie. Dzieci przechodzą przez utworzony tunel.

- ☞ „Omiń przeszkody” – dorośli leżą na plecach na obwodzie koła, dzieci przeskakują nad rodzicami.
- ☞ „Mocny klej” – partnerzy na zmianę leżą na podłodze są "przyklejeni" i należy ich "odkleić" – przewrócić na drugi bok.
- ☞ „Zabawy relaksująco – wyciszające” – rodzic siedzi na podłodze, dziecko wtulone pomiędzy nogi i ręce, delikatne kołysanie. Rodzic leży na plecach, dziecko na nim na brzuchu, wsłuchanie się w oddech bicie serc.
- ☞ Zabawa kończąca zajęcia: Uczestnicy siedzą w kole i po kolei szepczą do ucha "do widzenia". Informacja zwrotna: Na tablicy są przyczepione twarze: bardzo. uśmiechnięta, słabo uśmiechnięta, zła. Każdy uczestnik przykleja kropkę do tej twarzy, jaką ma po zajęciu.

16. „ PRZYTULANI – KOŁYSANKI” (zabawy z wykorzystaniem metody W. Sherborne – rodzic z dzieckiem)

- ☞ "Plecki" – siedzenie tyłem do siebie i pocieranie się wzajemnie plecami chwytamy się pod rękę i rodzic naciąga dziecko na swoje plecy.
- ☞ "Domki" – dorośli- klęk podparty z głową do środka koła, dziecko przechodzi pod swoim rodzicem "domkiem". Następnie dzieci mogą przechodzić pod wszystkimi rodzicami i wrócić do swojego.
- ☞ "Lustro" – siedzą na przeciw siebie, rodzic pokazuje – dziecko powtarza.
- ☞ "Słonko świeci – pada deszcz" – dzieci z rodzicami chodzą po sali, na hasło "pada deszcz" dzieci chowają się pod parasol, który robi mama.
- ☞ "Deszczyk" – zabawa ruchowa z pokazywaniem. (pada deszcz, wieje wiatr, błyskawica, grzmot, tęcza na niebie).

17. „ZABAWY Z WORECZKAMI” (rodzic z dzieckiem)

Pomoce: woreczki, 2-3 obręcze.

- ☞ Rozdanie – zawołanie każdego dziecka po imieniu.
- ☞ Podrzucanie i łapanie woreczka.
- ☞ Chodzenie z workiem na głowie.
- ☞ Przenoszenie z jednej ręki do drugiej.
- ☞ Rzuty do obręczy.

18. „JADĄ, JADĄ MISIE”

Pomoce: ilustracje misiów lub maskotki, nagranie piosenki.

- ☞ Słuchanie piosenki „Jadą ,jadą misie...”.

Tekst piosenki:

Jadą, jadą misie, hej, hej, tralala
Śmieją im się pysie, cha, cha, cha, cha, cha
Przyjechały do lasu – narobiły hałasu
Przyjechały do boru – narobiły rumoru

Jadą, jadą misie, hej, hej, tralala
Śmieją im się pysie, cha, cha, cha, cha, cha
A misiowa, jak może, prędko szuka w komorze
Plaster miodu wynosi, wszystkich gości swych prosi

Jedzą, jedzą misie, hej, hej, tralala
Śmieją im się pysie – cha, cha, cha, cha, cha
Zjadły wszystkich plastrów sześć i wołają – dajcie jeść
Zjadły wszystkich plastrów sześć i wołają – dajcie jeść!

- „Wyruszamy dziś w podróż ” – ustawienie dzieci i rodziców w „pociąg” i odjazd przy muzyce z taśmy „Jedzie pociąg z daleka” - po całej sali i przyjazd do misiów umieszczonych na tablicy lub na krzeselkach.
- Analiza piosenki – „Patrzcie, misie także gdzieś wyjeżdżają, ciekawe, dokąd? – posłuchajcie” (piosenka " Jadą ,jadą misie") może pojedziemy razem z nimi?(jeszcze raz piosenka).
  - dokąd przyjechały misie?
  - kto zapamiętał ile było misiów?
  - czy w lesie misie się grzecznie zachowywały?
- Zabawa ruchowa do piosenki:
  - misie są zmęczone i zasypiają (dzieci kładą się na dywan i zwijają w kłębek),
  - budzą się,
  - przeciągają i ziewają,
  - idą na łąkę – ciężkie, duże kroki,
  - wdrapują się na drzewo,
  - jedzą miodek, klepią po brzuszku, bawią się (podskakują po całej sali).
- Zmęczone „misie” wracają do swoich rodziców.
- Praca plastyczna (rodzic z dzieckiem) kolorowanie misiów, prace zostają zabrane do domu.

19. „BUTY KRASNALA”

- Dzieci i rodzice ustawieni w kole
- Nauczycielka mówi:

Krasnal bardzo lubi biegać, to też szybko buty zdarł – (wędrówka po kole),

Przyszła pogoda zła – (naśladowanie wichury wyciągniętymi ramionami),
Kto małemu buty da ? – (pochylamy się i pokazujemy buty),
Poszedł krasnal po zakupy kupił sobie nowe buty – (idziemy po kole),
Jeden but drugi but – (pokazujemy buty),
Teraz będzie biegała znów – (biegniemy w miejscu).

➡ Zakończenie: podaj swoje imię i klaśnij.